

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук,
доцента Бессарабової Олени Вікторівни
на дисертаційну роботу Дробот Катерини Володимирівни
на тему «Інтерактивне навчання плавання дітей старшого
дошкільного віку», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Упродовж останніх десятиліть відбулися суттєві зміни у матеріально-технічному та технологічному забезпечення освітнього процесу загалом, що дає підставу говорити про своєчасність запровадження схожих засобів і методів у навчанні плавання. Придбання навичок поводження з водою (тобто наявність необхідних фізичних/моторних, емоційних і когнітивних здібностей) є умовою безпеки дітей у воді та запобігає випадкам утоплення. Актуальність обраної теми дисертації обумовлена саме необхідністю обґрунтування методики навчання плавання дітей старшого дошкільного віку шляхом пошуку інноваційних методів тренування, та визначається потребою вирішення завдань системи навчання дітей старшого дошкільного віку, що гальмується низкою суперечностей. Основи з них виникли між об'єктивними потребами в постійному зростанні професійного рівня тренерів (інструкторів) та відсутністю ефективного механізму забезпечення, що стимулює цей розвиток; між необхідністю впровадження сучасних програм у заклади дошкільної освіти та відсутністю науково обґрунтованих теоретичних і методичних засад її забезпечення; між великою кількістю наукових досліджень проблеми навчання плавання дітей та відставанням від провідних сучасних інновацій світового рівня; між необхідністю навчання дітей із ознаками водобоязні плавальним умінням та низькою ефективністю існуючих методик і програм із адекватною технологією; між потребою врахування як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду застосування засобів, методів, форм навчання плавання та недостатністю досліджень з означеної проблеми у вітчизняній науці.

Дисертаційна робота виконана у відповідності до тем: «Теоретико-методичні засади вдосконалення навчально-тренувального процесу у різних видах спорту» (державний реєстраційний номер: 0122U001108) плану науково-дослідної роботи Запорізького національного університету на 2022–2026 рр. і «Теоретичні і методичні основи навчання плаванню різних груп населення» (державний реєстраційний номер: 0121U108015) плану науково-дослідної роботи Херсонського державного університету на 2021–2025 рр.

Метою дисертаційного дослідження було удосконалення змісту навчання плавання дітей старшого дошкільного віку за допомогою комплексного застосування інтерактивних засобів і методів.

Мета дослідження конкретизувалася у наступних завданнях:

1. З'ясувати суперечності у засобах, методах, формах навчання плавання дітей старшого дошкільного віку та спрогнозувати результати їхньої водної компетентності.

2. Встановити показники фізичного розвитку, функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем, фізичної та плавальної підготовленості, водної компетентності, вольової сфери.

3. Розробити авторський зміст програми навчання плавання дітей старшого дошкільного віку за допомогою комплексного застосування інтерактивних засобів і методів.

4. Експериментально перевірити авторську програму навчання плавання дітей старшого дошкільного віку за допомогою комплексного застосування інтерактивних засобів і методів.

Об'єкт та предмет дослідження відповідають меті та поставленим завданням. Об'єкт дослідження – навчання плавання дітей старшого дошкільного віку. Предмет дослідження – засоби, методи, форми навчання плавання дітей старшого дошкільного віку.

Наукова новизна теоретичних та експериментальних результатів отриманих дисертантом не викликає сумнівів:

- вперше доведено ефективність застосування різних підходів до формування змісту програму навчання плавання дітей старшого дошкільного віку на основі застосування інтерактивних засобів і методів. Встановлено, що навчальні заняття за авторською програмою позитивно впливають на показники фізичного розвитку, функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем, вольової сфери, фізичної та плавальної підготовленості, дітей старшого дошкільного віку;

- вперше включено до процесу навчання плавання дітей старшого дошкільного віку категорії «водна компетентність» та рівні сформованості плавальних умінь дітей старшого дошкільного віку;

- вперше запроваджено спеціалізований засіб «Комп'ютерна програма визначення водної компетентності (SwimTeach)» для моніторингу умінь дітей старшого шкільного віку та комплекс ілюстративно-методичних карток для візуального сприйняття техніки виконання рухів дітьми зазначеної вікової групи;

- удосконалено обґрунтування нових можливостей підвищення рівня водної компетентності дітей старшого дошкільного віку за допомогою усунення чинників завад, що лімітують їх досягнення;
- удосконалено відомості щодо пріоритетності засобів і методів навчання плавання дітей старшого дошкільного віку;
- удосконалено відомості щодо структури і змісту програми навчання плавання дітей дошкільного віку та досвіду;
- набули подальшого розвитку організаційні та методичні положення щодо якісної організації процесу навчання плавання дітей старшого дошкільного віку;
- набули подальшого розвитку відомості про динаміку фізичного розвитку, функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем, фізичної підготовленості, вольової сфери дітей старшого дошкільного віку за підсумками занять плаванням.

Практичне значення роботи полягає у розробці авторської програми інтерактивного навчання плавання дітей старшого дошкільного віку, що необхідно для формування їх водної компетентності; доведенні ефективності авторської спеціалізованої «Комп'ютерної програми визначення водної компетентності (SwimTeach)»; розробці моделі рухових завдань у вигляді коміксів для візуального сприйняття техніки виконання рухів і журналу із техніки безпеки; розробці логічних вправ теоретичного характеру для психоемоційного розвитку на формування знань з плавання; визначенні рівня сформованості плавальних умінь дітей старшого дошкільного віку за допомогою модифікованої ШВК (школа водної компетенції) – ілюстрованого оцінювання на основі 30 різних плавальних тестів за рівнями інтегрального показника водної компетентності Івк.

Результати досліджень впроваджено у навчальний Запорізького національного університету, Херсонського державного університету, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; у навчально-тренувальний процес ВП ФПУ у Запорізький обл., ХМГО «Федерація плавання м. Херсона», СДЮШОР «Мотор-Січ» м. Запоріжжя, СДЮШОР «Спартак-КПУ» м. Запоріжжя, ДЮСШ № 2 м. Івано-Франківськ, ДЮСШ «Сокіл» Калуської міської ради, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота має логічну структуру, що відповідає вимогам, та складається з анотації (українською та англійською мовами), списку публікацій дисертанта за темою дослідження, вступу, п'яти розділів, висновків, посилань та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, представлено методологію дослідження, наукову новизну і практичну значимість роботи, відображений особистий внесок автора, наведені дані про апробацію роботи та впровадження отриманих результатів у практику, подана інформація про публікації, структуру та зміст роботи.

У першому розділі «Теоретичні та методичні особливості навчання плавання дітей старшого дошкільного віку» з'ясовано ступінь обґрунтованості складових системи навчання плавання дітей різних вікових груп, вимоги до цього процесу зі сторони різних учасників, розкриті наукові та методичні підходи до організації занять із плавання. Подано закордонний досвід та основні наукові результати фахівців у напрямках, що пов'язані з навчання плавання. Структурними компонентами виступали інформація стосовно значення плавання для формування особистості дитини, переваг та недоліків навчання плавання для дітей старшого дошкільного віку, узагальнення певного досвіду та методичних складових навчання плавання, особливостям застосування інтерактивних методів у навчанні водних видів спорту дітей старшого дошкільного віку. Встановлено незаперечну потребу використання інноваційних технологій на основі інтегрального підходу у фізичному вихованні, що доповнюють традиційні дидактичні методи та можуть бути доповнені допоміжними засобами, в залежності від застосування інтерактивних і мультимедійних засобів у навчанні плавання дітей старшого шкільного віку.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» наведено комплекс методів дослідження (теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та даних, соціологічні методи, метод експертних оцінок, педагогічні спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики), обґрунтовано доцільність їх використання, представлено відомості про вибірку учасників дисертаційного дослідження, порядок проведення основних етапів дисертаційного дослідження зі послідовним і паралельним виконанням завдань.

У третьому розділі «Порівняльна характеристика показників підготовленості дітей старшого дошкільного віку» за основний напрям обрано висвітлення сучасного стану фізичної підготовленості дітей, особливостей їхнього фізичного розвитку, індивідуальних особливостей розвитку та зосереджено на необхідності формування водної компетенції, що виступає життєво важливим компонентом всебічно розвинутої особистості. В основі цього розділу покладено значення навчання плавання як ефективної стратегії запобігання утопленню, а також проведено ґрунтовний аналіз показників

водної компетентності, антропометричних показників і гармонійності фізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку, оцінки функціональних показників серцево-судинної та дихальної систем, показників фізичної підготовленості та вольової сфери дітей старшого дошкільного віку.

Дисертантом зосереджена увага на необхідності отримання знань щодо рівнів водної компетентності дітей, враховуючи переваги плавання для малечі, а також розуміння факторів, які можуть бути пов'язані з їхніми плавальними вміннями та навичками. З метою гарантування безпечного перебування у водному середовищі, розглянуто точність батьківського сприйняття – здійснено оцінку плавальних вмінь їх дітей, що вказало на переоцінку ними досліджуваних здібностей, та визначило додатковий напрям розробленої програми.

Крім того, окремим підрозділом здобувачем подано експертне опитування щодо організаційних характеристик навчання плавання дітей старшого дошкільного віку, завдяки чому з'ясовано можливості активізації дітей до навчання плавання.

У четвертому розділі «Програма інтерактивного навчання плавання дітей старшого дошкільного віку та її експериментальна перевірка» подано характеристику авторської програми навчання плавання дітей старшого дошкільного віку. Водночас, у ході дослідження використано кілька методичних варіантів для побудови програми, що суттєво розширює можливості практичного застосування результатів дисертаційного дослідження у практиці роботи дошкільних закладів освіти та поза їхніми межами. До організаційно-методичних засад щодо реалізації авторської програми інтерактивного навчання плавання входили: розробка як змісту занять, так і методики розвитку їх фізичних здібностей засобами інтерактивного навчання плавання; визначення засобів, методів і форм навчання плавання; побудова занять згідно з дидактичними та специфічними принципами навчання рухових дій і розвитку фізичних здібностей дітей старшого дошкільного віку з урахуванням закономірностей їхнього фізичного розвитку.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здійснено аналіз, обговорення та узагальнення даних, отриманих на різних етапах дослідження, а також їх зіставлення з науковими результатами фахівців досліджуваної галузі.

Результати дисертації відображено у 8 наукових працях, з яких 2 статті опубліковані у фахових виданнях України; 2 статті – у наукових виданнях, що внесені до наукометричної бази Scopus, 1 праця апробаційного характеру та 3 праці, що додатково відображають наукові результати дисертації.

Згідно акту метрологічної експертизи, перевірки первинної документації та перевірки тексту дисертації на предмет текстових збігів у системі «Unichesk», порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дисертаційне дослідження Дробот К.В. виконано на належному науковому рівні, проте окремі положення мають дискусійний характер та потребують корекції чи уточнень. Вважаємо за необхідне вказати на деякі зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. В анотації дисертаційної роботи, на сторінці 2 зазначено, що «для реалізації завдань дисертації залучено виконання вправ із застосуванням мультимедійних засобів, завдань стимулюючих пізнавальну діяльність, підвищуючи взаємодію дітей у внутрішньому середовищі та із зовнішніми учасниками (інструктор із плавання, батьки тощо) ...». В основній частині роботи авторка дає занадто стислі теоретичні пояснення щодо категорій «пізнавальна діяльність» і «взаємодія дітей у внутрішньому середовищі» та їх значення для навчання плаванню, а також не визначає, які саме завдання і мультимедійні засоби застосовані для стимуляції пізнавальної діяльності.

2. Перший підрозділ дисертаційного дослідження присвячений впливу навчання плавання на формування особистості дитини, та стверджується, що саме інтерактивні засоби і методи вирішують ці завдання. На наш погляд, при оцінці експериментального впливу, доречно було б додати індикатори розвитку особистості.

3. В описі дизайну вибірки експерименту потребують уточнення деякі характеристики досліджуваних груп, які впливають на внутрішню валідність експерименту, а саме, чи мали діти до експериментального дослідження практичні вміння та навички з плавання, і де могли батьки бачити ці навички для проходження опитувальника ШВК.

4. Потребує роз'яснення, чому під час педагогічного тестування фізичної підготовленості не застосований метод динамометрії.

5. У тексті дисертації подекуди зустрічаються стилістичні та орфографічні помилки.

Зазначенні дискусійні питання та зауваження не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки, наукової та практичної значущості результатів дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертаційна робота Дробот Катерини Володимирівни «Інтерактивне навчання плавання дітей старшого дошкільного віку» є завершеним, самостійним дослідженням, має наукову новизну, актуальне теоретичне та практичне значення, містить наукові положення, достатньо науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, що мають істотне значення для галузі фізичної культури і спорту, відповідає вимогам

наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її авторка – Катерина Володимирівна Дробот заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії
Запорізького національного університету

О.В. Бессарабова

Підпис Бессарабової О.В. засвідчую,
проректор з наукової роботи
Запорізького національного університету
доктор історичних наук, професор

Г.М. Васильчук

БЕССАРАБОВА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

Результат перевірки підпису	Підпис вірний
П.І.Б.	БЕССАРАБОВА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА
РНОКПП	3005915821
Організація (установа)	ФІЗИЧНА ОСОБА
Код ЄДРПОУ	
Посада	
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для даних від Надавача)	18:25:37 9.1.2023
Сертифікат виданий	АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
Серійний номер	248197DDFAB977E50400000078B3E600FF4FD103
Тип носія особистого ключа	Захищений
Алгоритм підпису	dstu4145
Тип підпису	Кваліфікований
Формат підпису	CAAdES-T
Сертифікат	Кваліфікований